MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tas-26 ta' Gunju, 2003

Citazzjoni Numru. 111/1999/1

Martin Gaffarena

vs

1. Doreen Zammit u zewgha Joseph ghall-kull interess li jista' jkollu.

2. Joseph Zammit li b'digriet tat-8 ta' Frar 1999 gie kkonfermat kuratur deputat biex jirraprezenta l-interessi tal-minuri Shawn Zammit.

Il-Qorti,

<u>I. PRELIMINARI.</u>

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi matul dawn l-ahhar sitt snin, l-attur kellu relazzjoni intima mal-konvenuta, illi hija mara mizzewga;

Illi l-konvenuta welldet tifel, illi llum ghandu hames snin, illi nghata l-isem ta' Shawn;

Illi l-imsemmi minuri Shawn gie registrat fl-Att tat-Twelid relattiv bhala iben il-konvenut Joseph Zammit, zewg il-konvenuta.

Illi l-konvenuta stqarret ripetutament ma' l-attur illi, *nonostante* tali dikjarazzjoni fl-Att tat-Twelid relattiv, il-minuri Shawn huwa fil-fatt iben l-attur.

Illi *nonostante* tali stat ta' fatt, il-konvenuta baqghet tirrifjuta illi tippremetti illi jsiru t-testijiet relattivi sabiex tigi stabbilita` b'mod definittiv il-paternita` tal-minuri Shawn.

Illi l-istess attur ghalhekk talab li l-konvenuti jghidu ghaliex din il-Qorti m'ghandiex:

1. Previa kull procedura li tista' tigi ordnata minn din il-Qorti ghal skopijiet ta' accertazzjoni xjentifika ta' paternita`, tiddikjara u tiddeciedi illi l-attur huwa l-missier naturali tal-minuri Shawn kif fuq premess.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta li tibqa' minn issa ngunta ghas-subizzjoni u b'riserva ta' kull azzjoni ulterjuri spettanti lill-attur relattivament ghar-registrazzjoni ufficjali ta' tal paternita`.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol 3 tal-process;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut Joseph Zammit noe a fol. 22 tal-process fejn eccepixxa:-

1. Preliminarjament l-attur ghandu jindika a bazi ta' liema artikolu tal-ligi qieghda ssir il-kawza, u fin-nuqqas, din l-Onorabbli Qorti ghandha tghaddi biex tichad id-domandi attrici, bl-ispejjez.

2. Illi fil-meritu u bla pregudizzju ghall-eccezzjoni preliminari, Shawn Zammit huwa l-iben naturali ta' l-eccipjenti u dejjem trabba fil-ghozza bhala tali.

3. Illi ghahekk it-talbiet ta’ l-attur huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu respinti, bl-ispejjez.

Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni tal-istess konvenut nomine;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti Joseph u Doreen mizzewgin Zammit a fol.25 tal-process fejn eccepew illi:-

1. Preliminarjament l-attur ghandu jindika a bazi ta’ liema artikolu tal-ligi qieghda ssir il-kawza, u fin-nuqqas, din l-Onorabbli Qorti ghandha tghaddi biex tichad id-domandi attrici, bl-ispejjez.

2. Illi fil-meritu u bla pregudizzju ghall-eccezzjoni preliminari, Shawn Zammit huwa l-iben naturali ta’ l-eccipjenti u dejjem trabba fil-ghozza bhala tali.

3. Illi ghahekk it-talbiet ta’ l-attur huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu respinti, bl-ispejjez.

Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni tal-istess a fol.26 tal-process;

Rat il-verbal tas-seduta tas-6 ta’ Mejju 1999 fejn fuq stedin tal-Qorti Dr Azzopardi ddikjara li l-konvenuti ma kienux lesti li jissottomettu rwiehhom ghat-testijiet medici f’dan l-istadju. Il-Qorti nnominat lill-Assistenta Gudizzjarja Dr Monica Borg Galea biex tigbor il-provi dejjem fil-parametri tat-talbiet attrici u f’dawk tal-eccezzjonijiet tal-konvenut;

Rat in-nota tal-attur li permezz taghha esebixxa l-affidavit tieghu;

Rat is-seduti mizmuma mill-Assistent Gudizzjarju fis-27 ta’ Mejju 1999 u fl-1 ta’ Lulju 1999;

Rat in-nota tal-attur li permezz taghha esebixxa l-affidavit ta’ Sylvia Gaffarena;

Rat il-verbal tas-seduta tat-13 ta’ Lulju 1999;

Rat in-nota tal-konvenuti li biha esebew Dok. KK1, KK2 u KK3;

Rat il-verbali tas-seduti tal-20 ta’ Settembru 1999; tal-10 ta’ Jannar 2000 u tat-28 ta’ Jannar 2000;

Rat in-nota tal-konvenuti li permezz taghha esebew l-affidavit ta’ Doreen Zammit;

Rat is-seduti mizmuma mill-Assistent Gudizzjarju fit-18 ta’ April 2000 u fit-2 ta’ Mejju 2000 fejn xehdet in kontro-ezami l-konvenuta;

Rat il-verbali tas-seduti tad-29 ta’ Mejju 2000; tal-4 ta’ Lulju 2000 fejn xehdu in kontro-ezami l-konvenuta Doreen Zammit, in subizzjoni l-attur u in kontro-ezami Sylvia Gaffarena; tas-6 ta’ Ottubru 2000; tat-8 ta’ Jannar 2001 fejn xehdet Nathalie Zammit; tas-16 ta’ Marzu 2001; tat-18 ta’ April 2001 u tal-14 ta’ Mejju 2001 fejn xehed Dr Stephen Spiteri. Iz-zewg avukati prezenti ddikjaraw li kienu kkonkludew il-provi u talbu li jaghmlu nota tal-osservazzjonijiet;

Rat in-nota ta’ sottomissjonijiet ta’ l-attur;

Rat il-verbal tas-seduta tal-14 ta’ Novembru 2001;

Rat in-nota ta’ osservazzjonijiet tal-konvenuti;

Rat il-verbali tat-28 ta’ Dicembru 2001; tal-24 ta’ Jannar 2002; tat-13 ta’ Marzu 2002; tat-28 ta’ Mejju 2002; tat-28 ta’ Novembru 2002 u tal-5 ta’ Dicembru 2002 fejn id-difensuri trattaw il-kaz. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-26 ta’ Gunju 2003.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

Illi l-attur qed jitlob lil din il-Qorti sabiex tiddikjara li huwa l-missier naturali tal-minuri Shawn (ismu jinkiteb Sean) li twieled minn Doreen Zammit fit-30 ta' Awissu 1993.

Illi l-konvenuti eccepew preliminarjament illi l-attur ghandu jindika a bazi ta' liema artikolu tal-ligi qeghda ssir il-kawza, u fin-nuqqas din il-Qorti ghandha tghaddi biex tichad id-domandi attrici. Illi fil-mertu eccepew illi l-minuri msemmi huwa l-iben naturali taghhom u dejjem trabba fl-ghozza bhala.

Illi jinghad ukoll li fin-nota ta' sottomissjonijiet tieghu l-attur dahal fuq il-kwistjoni ta' l-interess guridiku. Huwa sostna li l-ewwel eccezzjoni tal-konvenuti kienet tipprezumi illi sabiex wiehed jagixxi gudizzjarjament hu necessarju illi jkun hemm artikolu partikolari u determinat tal-ligi illi jiddisponi dwar tali azzjoni partikolari, espressament u specifikatament. Din sostna hi nkorrettezza guridika. Il-Qrati taghna qatt ma rrikjedew dan, u dejjem ikkunsidraw l-interess guridiku ta' l-attur bhala sufficjenti sabiex fuqu jigi bazat id-dritt ta' azzjoni gudizzjarja.

Illi jidher car li l-attur qed jipprevalixxi ruhu mill-**artikolu 77 tal-Kap 16** li jghid testwalment li:-

"Il-legittima' ta' tifel imwieled matul iz-zwieg tista' tigi attakata wkoll minn kull min ikollu interess, jekk jipprova illi, fiz-zmien bejn it-tlett mitt gurnata u l-mija u tmenin gurnata qabel it-twelid tat-tifel, ir-ragel kien fl-impossibilita fizika li jghammar ma martu minhabba li kien il-boghod minnha".

Illi ma hemm l-ebda dubju li jekk l-attur qed jippretendi li huwa l-missier tal-minuri huwa ghandu interess li jaghmel din il-kawza, pero` qabel ma tigi trattata l-istess, trid tigi sorvolata d-disposizzjoni tal-**artikolu 81 tal-Kap 16** li tipprovdi li:-

*“**(1)** Hadd ma jista’ jitlob stat kuntrarju ghal dak li jaghtuh l-att tat-twelid bhala iben legittimu u l-pussess ta’ stat li jaqbel ma dak l-att.*

(2) *Hekk ukoll, hadd ma jista’ jattaka l-istat tal-iben legittimu ta’ tifel li jkollu l-pussess ta’ stat li jaqbel ma l-att tat-twelid tieghu”.*

Illi huwa car li l-hsieb tal-ligi huwa dak li jipprotegi l-istat ta’ legittima` tal-persuna, la darba din twieldet fiz-zwieg, u la darba l-istat tal-istess minuri huwa konformi mal-istess diskrezzjoni wkoll hajja tieghu, hekk mizmum fir-rejalta` socjali bhala iben l-istess konjugi. Illi fil-fatt fil-kawza fl-ismijiet **“Pierre Travers Tauss vs Direttur tar-Registru Pubbliku et”** (P.A. (F.G. C.) 10 ta’ Mejju 1996) inghad li:-

“Dak li jissejjah ir-‘raison d’etre’ ta’ din id-disposizzjoni tal-ligi nostrali jinsab enkapsulat fil-kumment tal-awtur Ricci meta huwa jikkomenta dwar disposizzjoni analoga tal-Kodici Taljan … … … …”. “ Egli ha osservato esistere nell’ ordine stesso delle cose una presunzione che sta per la inviolablita’ dal talamo a per il rispetto della fedelta’ coniugale, la quale presunzione viene avvolorata dalla vita comune degli sposi e fa riguardare il marito come il-padre dei concepiti da sua moglie durante il matrimonio. I giuconsulti romano intesero questa presunzione e l incarnazione della formula solenne ‘pater is est quem justae nuptiae demonstrat’. A questo principio, che non e’ tanto un dettato dell’antica sapienza, quanto un postulato della stessa ragione, confortato dall’esperienza di molti secoli, si e’ attentuato il legistatore patrio, e percio’ nell’articolo 159, che il marito e’ padre del figlio concepito durante il-matrimonio” - (**Diritto Civili.** Vol. 1 para 49 pag. 76**).**

Illi in effetti l-**artikolu 67 tal-Kap 16,** (li jikkorrispondi mal-artikolu 159 tal-Kodici Taljan) jipprovdi li:-

“L-iben imnissel matul iz-zwieg jitqies li hu bin zewg ommu”.

Illi fil-fatt din l-azzjoni ittenta mill-attur hija wahda minn tlett azzjonijiet permessibbli fil-ligi taghna sabiex tigi attakata l-legittimita` ta’ l-ulied u cioe`:-

(a) L-azzjoni ta’ diskonoxximent jew ta’ *denegata paternita*` a bazi tal-**artikolu 70 tal-Kap 16** li hija miftuha ghar-ragel li fic-certifikat tat-twelid huwa ndikat bhala missier it-tifel imwieled fiz-zwieg, u dan fil-kazijiet indikati tassativament fis-**sub-artikolu (1) (a) sa (d),** liema azzjoni tattakka l-presunzjoni *“pater est quae iustiae demonstrat”,* u twassal biss mhux biex jigi determinat il-missier tat-tarbija imma biss ghad-dikjarazzjoni li r-ragel ta’ l-omm ma huwiex il-missier, liema azzjoni ghandha tigi prezentata fit-termini stretti moghtija fl-**artikolu 73 tal-Kap 16.**

(b) It-Tieni azzjoni hija dik moghtija biss lit-tifel *ai termini* tal-**artikolu 84** sabiex jitlob l-istat ta’ iben legittimu u ghaliha japplikaw ir-regoli stabbiliti fl-**artikoli 82 sa 85 tal-Kap 16.**

Illi a propositu ta’ din l-azzjoni inghad fil-kawza **“Antonio Scerri Gauci vs Dottor Giovanni Scicluna nomine et”** (A.C. 14 ta’ Jannar 1952) li:-

“Illi din l-ahhar azzjoni tat-tfittxija ta’ paternita` hija moghtija biss lit-tifel u hija estiza lill-werrieta jew dixxendenti tieghu fil-kaz biss previst mill-ligi.

“It-Tifel ghandu d-dritt li jitlob stat kuntrarju ghal dak li jaghtieh l-att tat-twelid meta ma jkollux pussess ta’ stat konformi ma’ l-att tat-twelid, u ebda limitazzjoni ohra ma timponielu l-ligi ghall-ezercizzju ta’ dik l-azzjoni. Ghaldaqstant lilu ma tolqtux il-limitazzjoni li tolqot lil persuni ohra interessati, konsistenti f’illi huma jkollhom jippruvaw l-impossibbilta` fisika ta’ koabitazzjoni tal-presenti genituri tat-tifel fi zmien rilevanti minhabba lontananza”.

“Meta t-tifel ma hux ostakolat fl-ezercizzju ta’ l-azzjoni ta’ ricerka tal-paternita` tieghu bil-fatt li dik l-impossibbilta` fisika ma tirrizultaliex; l-unika limitazzjoni li tolqtu hija dik

illi tolqtu meta huwa jkun jippossjedi stat konformi mal-att tat-twelid tieghu”

Illi f’kaz maghmul a bazi ta’ din l-azzjoni fis-sentenza **“Walter Ahar nomine vs Pio Micallef”** (P.A. (A.J.M.) 21 ta’ Frar 1996) inghad illi *“minn dan it-taghlim jidher li l-fatt li r-ragel ta’ omm it-tarbija kien presenti Malta u kellu il-possibbilta` li jkollu relazzjoni ma’ martu, ma ghandu jkun ta’ ebda xkiel fl-indagini li ghandha ssir sabiex tigi stabbilita l-identita` tal-missier naturali tal-istess attur”.*

(c) It-tielet azzjoni hija dik kontemplata fl-**artikoli 76 u 77 tal-Kap 16** fejn ghal dak li huwa relevanti ghal dik il-kawza fl-**artikolu 77** jinghad li:-

“Il-legittimita` ta’ tifel imwieled matul iz-zwieg tista’ tigi attakkata minn kull min ghandu interess, jekk jipprova illi, fiz-zmien bejn it-tlett mitt gurnata u l-mija u tmenin gurnata qabel it-twelid tat-tifel, ir-ragel kien f’impossibbilta` li jghammar ma’ martu minhabba li kien il-boghod minnha”.

Illi din l-ahhar azzjoni msemmija ta’ impunjazzjoni ta’ legittimita` hija miftuha ghal kull terz, inkluz lill-omm u lill-istess tifel peress li hija disponibbli ghal min ghandu interess, inkluz il-persuna li tallega li hija missier it-tifel.

Illi minn dan kollu jirrizulta li l-ligi taghti l-opportunita` lill-diversi persuni fil-parametri hemm indikati, u biss bl-azzjonijiet fuq indikati sabiex tigi denagata l-paternita` jew anke kontestata l-legittimita`.

Illi pero` fl-opinjoni ta’ din il-Qorti l-azzjoni a bazi tal-**artikolu 77** hija subordinta ghal dak li hemm provdut fl-**artikolu 81** li jipprovdi li l-istat ta’ iben legittimu ma jista jigi attakkat minn hadd, lanqas mill-iben innifsu jekk il-minuri jkun akkwista l-i*status* ta’ iben legittimu mill-att tat-twelid u l-pussess tal-istess stat li jaqbel ma tali att.

Illi fi kliem iehor l-azzjoni ittentata skond **l-artikolu 77** sabiex tirnexxi trid issir fl-ewwel lok a bazi ta’ iben jew bint li skond l-att ta’ twelid ma jkunx ikkunsidrat bhala legittimu, jew ghalkemm l-istess att ta’ twelid jikkunsidrah

legittimu, huwa ma jkunx jippossedi l-istess stat ta' legittimu.

Illi l-pussess ta' l-istat ta' iben legittimu skond **l-artikolu 80** *"stabbilit minn gabra ta' fatti, mehudin flimkien, li jiswew biex juru r-rabta ta' filjazzjoni u ta' demm bejn it-tifel u l-familja li hu jghid li hi il-familja tieghu.*

L-ewlenin fost dawn il-fatti huma:-

(a) illi t-tifel ikun gieb dejjem il-kunjom tal-missier li tieghu jghid li huwa l-iben;

(b) illi l-missier ikun trattah bhala ibnu, u, f'dik il-kwalita` haseb ghall-manteniment u edukazzjoni tieghu, u sabiex jikkollokah;

(c) illi t-tifel gie dejjem maghruf bhala tali min-nies;

(d) illi huwa ikun maghruf bhala tali mill-familja".

Illi dan ifisser skond is-sentenza **"Malika Cachia Ejjebili et vs Ahmed Kamel El Din et"** (PA. (RCP) 26 ta' Jannar 2000) li skond il-provedimenti tal-**Artikolu 82 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta,** huwa biss jekk ikun hemm *"nuqqas ta' att ta' twelid* ***jew*** *tal-pussess ta' stat* (u dan skond kif definit fl-**Artikolu 80 tal-Kap 16**) *inkella jekk it-tifel ikun gie registrat taht isem falz, … … … li il-prova tal-filjazzjoni tista' ssir b'xhieda ohra li tista' tingieb skond il-ligi".*

Illi mis-sentenzi fuq citati din hija l-unika konkluzjoni logika li tista' tinghata meta jigu mqabbla l-**artikolu 81** mal-**artikolu 77,** *stante* li jidher li fl-opinjoni ta' din il-Qorti, l-kundizzjoni kontenuta fl-**artikolu 77** dwar l-impossibbilta` fizika, hija wkoll kondizzjoni ohra li kull persuna ohra, apparti il-minuri jekk dan jagixxi *ai termini* tal-ligi.

Illi dan jinsab ikkonfermat fis-sentenza **"Mario Maugeri vs Direttur tar-Registru Pubbliku"** (P.A. (RCP) 13 ta' Jannar 1999) fejn inghad b'riferenza ghall-fatti f'dik il-kawza li *"Dwar l-**artikolu 81** … … … jigi ndikat li tali artikolu ma huwiex ta' ostakolu ghall-azzjoni odjerna,*

peress li jidher car mis-segwenti fatti fuq esposti, li l-istess minuri qatt ma kellu l-pussess ta' stat ta' iben legittimu li jaqbel mal-att tat-twelid peress li l-persuna indikata kienet ilha nieqsa … … u ommu kienet tghix biss mal-attur".

Illi minn dan johrog car li jekk iben jew bint ikollhom stat ta' wild legittimu, u jkollhom ukoll il-pussess tal-istess stat konformi mal-att ta' twelid, hadd ma jista' jattakka dan l-istat a bazi tal-**artikolu 77** anke jekk tigi ippruvata l-impossibbilta` fizika indikata fl-istess artikolu. Illi dan gie wkoll konfermat fis-sentenzi **"Concetta Conti nomine vs Angelo Camilleri"** (Vol.XXXII.ii.309) u **"Jesmond Zammit vs Anthony Rapa et"** (P.A. (RCP) 18 ta' Jannar 2000) fejn inghad li:-

*"Illi dan ifisser illi skond il-provedimenti tal-**artikolu 82 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta,** jekk ikun hemm nuqqas ta' att ta' twelid jew ta' pussess ta' stat (u dan skond kif definit fl-**artikolu 80 tal-Kap 16**) inkella jekk it-tifel ikun gie registrat taht isem falz … … il-prova tal-filjazzjoni tista' ssir b'xhieda ohra li tista' tingieb skond il-ligi. Fi kliem iehor jekk il-pussess ta' stat ma jaqbilx mac-certifikat tat-twelid il-prova li tohrog mic-certifikat tar-Registru Pubbliku mhux insindakabbli".*

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-konvenuta Doreen Zammit hija mizzewga lil Joseph Zammit u wara li kellhom tifla l-istess konvenuta weldet lil Shawn fit-30 ta' Awissu 1993.

Illi m'hemm l-ebda dubju li l-istess konvenuta u l-attur kellhom relazzjoni adultera li bdiet lejn l-ahhar tas-sena 1992 u damet snin shah. M'hemmx qbil dwar hafna fatti li allegatament graw, kif ukoll li l-konvenuta ssostni li hija kienet damet tmien xhur mal-attur volontarjament imbaghad baqghet mieghu ghax beda jheddidha li se jaqla' hafna nkwiet jekk taqta' minn mieghu. Izda dan kollu u bosta mill-provi prodotti huma superfluwi ghall-kaz in kwistjoni. Dan ghaliex il-konvenuta nnifisha ammettiet li hi kellha relazzjonijiet intimi mal-attur fiz-zmien kemm qabel it-twelid tal-istess minuri, kif ukoll ghal snin shah wara l-

istess fatt. Illi *nonostante* tali relazzjoni huma qatt ma ghexu flimkien taht l-istess saqaf.

Illi jibqa' l-fatt li mat-twelid tal-istess tarbija dan gie registrat bhala iben il-konvenut Joseph Zammit kif jidher mic-certifikat tat-twelid Registrazzjoni Numru 3859/1993 tal-istess Shawn esebit a fol.10 fl-atti tar-rikors tal-konvenuti pprezentat fit-3 t'Awissu 1999. Illi kif inghad fin-nota ta' sottomissjonijiet tal-istess konvenuti – u dan ma giex kontradett – illi t-tifel gie mghammed bhala iben ir-ragel tal-konvenuta; gie mxandar it-twelid tieghu bhala iben ir-ragel tal-konvenuta; u kien u ghadu maghruf fl-isptar, fl-iskola u fl-ambjenti kollha minnu frekwentati bhala tali.

Illi rrizulta ukoll li anke wara t-twelid tieghu l-istess minuri kien dejjem meqjus bhala iben l-istess Joseph Zammit. Illi mhux kontestat li l-konvenut Joseph Zammit mantna lill-istess minuri u l-minuri dejjem ghex flimkien mar-ragel tal-konvenuta, kif ghadu fil-fatt ighix sallum. Illi l-attur qatt ma ghex ma' dan l-istess minuri. Huwa xehed li kien jarah ghal xi nofs siegha xi drabi, li kien jixtrilu c-cikkulata u li t-tifel kien drah. Dan l-attrici cahditu bil-qawwa kollha. Illi pero` r-ritratti ezebiti a fol.48 tal-process in effetti juru li verament kien hemm xi drabi fejn l-attur ra lit-tifel ghax il-karozza bajda Mercedes anki l-konvenuta stess ammettiet li dik hija l-karozza ta' l-attur. Illi pero` dan mhux bizzejjed biex jista' jinghad li nholqot xi *family tie* bejn l-attur u l-istess minuri.

Illi minn dan kollu jirrizulta li mhux biss it-tifel ghandu stat ta' legittimu fic-certifikat tat-twelid tieghu izda wkoll kien dejjem maghruf bhala iben l-istess konvenut Joseph Zammit, gab bhala l-kunjom tieghu dak tal-istess konvenut, li ttrattah bhala ibnu u haseb ghall-manteniment u edukazzjoni tieghu u sabiex jikkolokah, u ghalhekk l-istess minuri ghandu wkoll il-pussess kontinwu ta' l-istat ta' iben legittimu. Dan ma huwa bl-ebda mod ikkontestat mill-attur li jidher *invece* li qed jipprova jattakka d-disposizzjonijiet tal-**artikolu 81 tal-Kap 16**, u f'dan ir-rigward jinghad li din il-kawza certament ma hijiex il-forum addatta sabiex dan isir.

Illi kif inghad fis-sentenza fl-ismijiet **"Stephen Healey vs Clyde Farrugia Vella et"** (Cit. Nru: 1841/98/RCP – 1/3/01), fejn kien hemm verosomiljanza ghall-kaz odjern:-

*"Illi fl-isfond ta' dan kollu ghalhekk jirrizulta li l-ewwel ostakolu ghall-azzjoni attrici ma giex eliminat ghaliex la darba hemm l-att ta' twelid imnizzel fir-Registru Pubbliku ai termini tal-**artikolu 78,** u la darba l-istess minuri ghandu l-pussess ta' l-istat ta' iben legittimu ai termini tal-**artikolu 80 tal-Kap.16,** mela allura l-ebda azzjoni u konsegwetement l-ebda prova ma hija ammissibbli sabiex tattakka l-istess stat ta' iben legittimu tal-istess minuri ai termini tal-**art. 81** tal-istess Kap.16, lanqas ta' ezamijiet medici kif proposti mill-istess attur."*

Illi in effetti dan jirrizulta mid-dicitura tassattiva tal-istess **artikolu 81,** li ma jhalli lok ghall-ebda dubju jew eccezzjoni dwar l-istess, u ghalhekk a bazi ta' dan l-azzjoni attrici kif proposta hija wkoll inammissibbli.

Illi dan huwa fih innifsu bizzejjed sabiex l-azzjoni attrici tigi michuda, imma jirrizulta wkoll li l-azzjoni attrici jekk tigi ezaminata biss skond ir-rekwiziti ndikati fl-**artikolu 77 tal-Kap 16** tali azzjoni xorta ma tistax tirnexxi u dan ghaliex l-attur bl-ebda mod ma pprova li *"fiz-zmien bejn it-tlett mitt gurnata u l-mija u tmenin gurnata qabel it-twelid tat-tifel, ir-ragel kien fl-impossibbilta` fizika li jghammar ma' martu minhabba li kien 'il boghod minnha."*

Illi anzi rrizulta ppruvat mill-konvenuti l-konjugi Zammit, u bl-ebda mod kontradett mill-attur, li l-istess konjugi Zammit ikkoabitaw dejjem fid-dar konjugali sat-twelid tal-istess minuri Shawn (Sean) fit-30 ta' Awissu 1993, u hekk baqghu jaghmlu sal-llum il-gurnata u fl-ebda mument il-konjugi Zammit ma ghexu separatament. Dwar dan il-punt ma hemmx kontestazzjoni bejn il-partijiet.

Illi ghalhekk jidher car li ladarba l-istess konvenuti konjugi Zammit kienu qed ighixu flimkien bhala mizzewgin tul il-perjodu kollu ndikat fl-**artikolu 77** certament ma gietx ippruvata li *"ir-ragel kien fl-impossibbilta` fizika li*

jghammar ma' martu minhabba li kien boghod minnha." Anzi in verita' gie ppruvat konkludentement il-kuntrarju ghax l-attrici kkonfermat li meta t-tifel gie koncepit hija kien ikollha x'taqsam kemm ma' l-attur kif ukoll mar-ragel taghha ta' spiss, u xehdet ukoll fis-sens li hi u zewgha kienu tkellmu u jippjanaw ghat-tfal. Kwindi f'dan il-kuntest huwa tassew difficli biex wiehed jifhem kif qatt l-azzjoni attrici, bid-disposizzjoni tal-ligi hekk citata, tista' qatt tirnexxi.

Illi dan huwa wkoll konformi ma' dak li gie deciz fis-sentenza **"John Scicluna vs Sharon mart James Buhagiar et"** (P.A. (G.V.) 7 ta' Novembru 1995) fejn gie kkonfermat li l-azzjoni abbazi tal-**artikolu 77** *"hija moghtija lil kull min ikollu interessi fil-kaz biss fejn din il-persuna tista' tipprova li fiz-zmien imsemmi f'dan l-artikolu ir-ragel kien fl-impossibbilta` fizika li jghammar ma' martu minhabba li kien boghod minnha."*

Illi dan huwa konformi mal-interpretazzjoni tal-**artikolu 77** dwar il-kuncett ta' *"impossibbilta` fizika"* hemm indikata, fejn wiehed jirreferi ghas-sentenza **"Ronald Bray vs Charmaine Bray et"** (N.A. 19/11/97) fejn inghad li *"l-impossibbilta` fizika li ghaliha hemm referenza ghandha tkun wahda li setghet teffettwa b'xi mod il-koncepiment tat-tarbija." (**"Noelle Spiteri vs Ernest Cilia"**).*

Illi kif din il-Qorti tenniet fi **"Stephen Healey vs Clyde Farrugia Vella et"** (*supra citata*):-

*"Illi in effetti din il-prova skond l-**artikolu 77** trid issir 'sine qua' non sabiex l-azzjoni a bazi tal-istess artikolu jkollha success, u dan indipendentement minn kull test mediku kwalunkwe u dan ghaliex l-istess artikolu ma jammetti l-ebda eccezzjoni u ghalhekk fl-opinjoni ta' din il-Qorti, ladarba dan l-element bazilari ghall-azzjoni attrici ma giex ippruvat, l-ebda prova ma ghandha tithalla ssir li titfa' l-icken ombra fuq il-legittimita` prezunta taghha. Dan il-'vetitum' li ma jigix kontestat l-istat ta' legittimita` jekk mhux fl-azzjoni proprja, il-ligi taghmlu fl-interess suprem tal-minuri u l-Qorti jehtiegilha tosservah 'ad linguam' billi*

*huwa wiehed ta' ordni pubbliku (**"Paul Bugeja vs George Portelli"** – A.C. 28 ta' Frar 1997)."*

Illi fl-ahharnett din il-Qorti hija wkoll tal-opinjoni li dawn id-disposizzjonijiet tal-ligi u l-principji fuq enuncjati huma in konformita` mad-dritt fundamentali protett fil-Kostituzzjoni ghar-rispett ghall-hajja privata u familjari tieghu, skond id-disposizzjonijiet tal-**artikolu 32 (c)** tal-istess, u artikolu **8 tal-Ewwel Skeda tal-Kap 319,** u tali limitazzjonijiet fl-azzjonijiet proponibbli sabiex tigi attakkata l-legittimita` tal-persuna huma fil-fatt protetti a bazi **tas-subartikolu (2) tal-artikolu 8** *stante* li l-istess saru skond il-ligi u huma mehtiega f'socjeta` demokratika fl-interessi tas-sigurta` pubblika ghall-protezzjoni tal-morali u ghall-protezzjoni tad-drittijiet u libertajiet ta' haddiehor, f'dan il-kaz l-interess tal-familja, tenut kont tar-rabtiet li jezistu bejn l-istess minuri u l-konjugi Zammit u ghall-interess suprem tal-istess minuri.

Illi s-sentenza fl-ismijiet **"Pierre Travers Tauss vs Direttur tar-Registru Pubbliku"** (P.A. (F.G.C.) 10 ta' Mejju 1996) tikkonferma l-istess *stante* li l-kuncett ta' *family tie* indikat fiha li jinkludi mhux biss relazzjonijiet naxxenti minn zwieg izda dak li gie deskritt bhala relazzjonijiet bejn partijiet li jghixu flimkien mhux f'ghaqda ta' zwieg u li tali kuncett jinkludi *"that biological and social reality prevail over a legal presumption"* gie riskontrat fil-kawza odjerna fil-kaz tal-konjugi Zammit u l-istess minuri, *stante* li kif diga inghad l-attur min-naha l-ohra qatt ma ghex la mal-konvenuta u lanqas mal-minuri u ghalhekk certament ma jistax wiehed jitkellem ghall-*family tie* fil-konfront tieghu, izda biss fil-konfront tal-konvenuti konjugi Zammit u l-istess minuri.

Illi dan kollu wkoll gie enuncjat fis-sentenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fil-kaz **"Nylund vs Finland"** (App. Nru 27110/95 – 29 ta' Gunju 1999) fejn intqal:-

"The Court recalls that the notion of "family life" in Article 8 is not confined solely to marriage-based relationships and may encompass other de facto "family" ties where the

parties are living together outside marriage (see the Keegan v. Ireland judgment of 26 May 1994, Series A no.290, pp.17 –18, § 44 and the Kroon and Others v. The Netherlands judgment of 20 September 1994, Series A no 297-C, pp. 55-56, § 30). The application of this principle has been found to extend equally to the relationship between natural fathers and their children born out of wedlock. Further, the Court considers that Article 8 cannot be interpreted as only protecting "family life" which has already established but, where the circumstances warrant it, must extend to the potential relationship which may develop between a natural father and a child born out of wedlock. Relevant factors in this regard include the nature of the relationship between the natural parents and the demonstrable interest in and the commitment by the natural father to the child both before and after the birth (see no. 22920/93, dec. 6.4.1994, D.R. 77-A, p.115)."

Illi anki f'dan il-kaz gie ppruvat li kemm qabel u wara t-twelid kien dejjem Joseph Zammit l-uniku missier li kien prezenti ghat-tifel. Infatti gie ukoll ippruvat li waqt it-twelid kien zewg il-konvenuta li kien prezenti u mhux l-attur.

Illi aktar 'il quddiem l-istess Qorti Ewropea ikkummentat:-

"There are reasons of legal certainty and security of family relationships for States to apply a general presumption according to which a married man is regarded as the father of his wife's children. It is justifiable for domestic courts to give greater weight to the interests of the child and the family in which it lives than to the interest of an applicant in obtaining determination of a biological fact."

Illi dan ifisser li l-principji enuncjati fil-kawza **"Kroon and others vs The Netherlands"** deciza mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem (Series A, No. 297-C- 27 ta' Ottubru 1994) bl-ebda mod ma gew mittiefsa bl-artikoli fuq riferiti, *stante* li f'dak il-kaz il-Qorti Ewropea irriskontrat ksur tal-**artikolu 8 tal-Kap 319** peress li ma gewx rikonoxxuti l-*family ties* f'dak il-kaz ezistenti bejn it-tlett applikanti li kienu l-missier, l-omm u l-iben li kellhom relazzjoni stabbli bejniethom ghalkemm mhux mizzewga

tant li kienu jghixu flimkien ghal xi zmien bhala familja. Illi fil-kaz odjern l-uniku nukleju ta' familja li gie pruvat li jezisti huwa dak bejn il-konjugi Doreen u Joseph Zammit u uliedhom, inkluz it-tifel Shawn (Sean) u hadd izjed.

Illi dwar l-interess guridiku tal-attur li jaghmel din l-azzjoni, ma hemmx dubju li fil-kuntest ta' dak rikjest, l-attur ghandu dan l-interess, izda l-kwistjoni jekk tirnexxix tali azzjoni, abbazi tal-ligi vigenti hija kwistjoni ohra, li timmerita konsiderazzjonijiet fil-mertu, kif ser jinghad aktar il-quddiem.

Illi ghall-kompletezza inghad li t-talba attrici kienet tinkludi talba sabiex issir kull procedura *"li tista' tigi ordnata minn din il-Qorti ghal skopijiet ta' accertazzjoni xjentifika ta' paternita`"* u f'dan il-kuntest jinghad li sa certu punt dan ormai huwa mmaterjali ghall-kawza odjerna, u dan peress illi l-attur ma nrexxielux jipprova li l-konvenut zewg l-attrici kien f'impossibbilta` fisika li jghammar ma martu minhabba li kien boghod minnha, u ghalhekk id-disposizzjonijiet tal-**artikolu 77** ma gewx sodisfatti.

Illi hija wkoll superfluwa tali domanda peress li kif inghad, il-minuri mertu tal-kawza odjerna ghandu l-istat ta' iben legittimu skond il-kriterji stabbiliti fl-**artikolu 80** u allura japplika dak dispost fl-**artikolu 81 tal-Kap 16**, li jinnewtralizza ghal kollox l-azzjoni bbazata fuq l-**artikolu 77** imsemmi.

Illi bla pregudizzju ghal dan kollu jinghad illi l-kwistjoni ta' ezamijiet xjentifici u genetici hija kkonsidrata biss fil-ligi nostrali fl-**artikolu 70 (3) tal-Kap 16** u dan b'referenza ghall-azzjoni ta' denegata paternita` li jaghmel ir-ragel ta' omm il-minuri, u ghalhekk fil-kuntest odjern lanqas japplika *stante* li l-azzjoni odjerna manifestament m'hijiex dik kontemplata taht l-**artikolu 70 tal-Kap 16**, proprju ghaliex l-azzjoni giet istitwita minn persuna differenti minn dik hemm kontemplata.

Illi jinghad ukoll li *nonostante* dan kollu l-Qorti kif diversament ippresjeduta stiednet lill-partijiet sabiex jaghmlu tali testijiet medici, izda l-konvenuti l-konjugi

Zammit f'isimhom u ghan-nom tal-minuri rrifjutaw li jaghmlu dan. Ma' dan kollu anke jekk kieku biss ghall-grazzja tal-argument kellu jigi ammess illi l-**artikolu 70 (3)** kellu japplika ghall-azzjoni odjerna, tali rifjut da parti tal-konvenuti ma jwassalx kontrarjament ghal dak li allega l-attur li b'daqshekk l-istess konvenuti jkunu ta' citament ammettew dak allegat mill-attur, anzi l-istess disposizzjoni thalli fid-deskrizzjoni tal-Qorti sabiex tali cahda tigi kkonsidrata fid-dawl tal-provi kollha prodotti. F'dan il-kuntest jinghad li l-provi wrew li waqt li vera li l-konvenuta kellha relazzjoni ma' l-attur ghal xi zmien, pero` fl-istess perjodu hija xorta baqa' jkollha relazzjonijiet ma zewgha, li mieghu fil-fatt baqghet dejjem tghix, u dan kien l-ewwel ostakolu fatali ghall-azzjoni attrici abbazi tal-**artikolu 77** fuq citat.

Illi ghal dak li jirrigwarda l-allegat dritt ta' l-attur li jitlob li jsiru tali testijiet xjentifici, l-Qorti tirreferi ghal dak li nghad fis-sentenza citata **"Nylund vs Finland"** fejn jirrizulta li:

"The right to have biological paternity examined by scientific means was not a right recognised by the relevant national law, i.e. the Paternity Act. In so far as the applicant's action could be understood as a request for the annulment of the husband's paternity and the establishment of his own, he did not have the right to make such a claim under the Paternity Act. Neither could such a right be derived, from Article 8 of the Convention, which is directly applicable in Finland. Therefore, his claim did not concern a right which could arguably be said to be recognised under national law. Article 6 was thereby inapplicable: manifestly ill-founded".

Illi jidher li s-sitwazzjoni tapplika wkoll ghall-ordinment guridiku Malti w ghalhekk anke f'dan il-kuntest ic-citazzjoni attrici ma tistax tirnexxi, filwaqt li din il-Qorti taghmel referenza ghal dak kollu li jinghad fl-istess sentenza fuq citata u wkoll ghas-sentenza fl-ismijiet **"Stephen Healey vs Clyde Farrugia Vella et"** (P.A. (R.C.P.) l-1 ta' Marzu 2001) diga fuq kwotata.

Illi ghalhekk abbazi tal-premess it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tilqa' t-tieni (2) w it-tielet (3) eccezzjoni tal-konvenuti Joseph u Doreen mizzewgin Zammit u tal-konvenut Joseph Zammit bhala Kuratur Deputat biex jirrapprezenta l-interessi tal-minuri, **tichad it-talbiet attrici** bhala inammissibbli, insostenibbli w infondati fil-fatt u fid-dritt.

Bl-ispejjez kollha kontra l-istess attur.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------